

Hatay İl'inde İpekböceği Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Araştırma

Nuray ŞAHİNLER ve Suat ŞAHİNLER

Mustafa Kemal Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Zootečni Bölümü

Özet

Hatay ili iklim ve topografik koşulları bakımından büyük bir ipekböcekçiliği potansiyeline sahiptir. Geçmişte önemli bir ipekböceği yetiştirme merkezi olan Hatay ilinde, ipekböceği yetiştiriciliğinin geldiği noktadaki genel durumu ve sorunlarını belirlemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonunda, il'de dut bahçelerinin tahrip edildiği, ipekböceği yetiştiriciliğinin ekonomik nedenlerden dolayı eski önemini kaybettiği, yetiştiriciliğin bir yan gelir kaynağı halinde yapıldığı, yetiştiricilik yapan üreticilerin ise ürünün ekonomik önemini yitirmesi nedeniyle yetiştiricilikten vazgeçme noktasına geldikleri belirlenmiştir. Ayrıca yapılan yetiştiriciliğin uygun şartlarda ve tekniğine göre yapılmadığı, buna bağlı olarak da ürün kayıplarının ortaya çıktığı ve düşük kaliteli kozaların üretildiği saptanmıştır. Yetiştiricilerin ipekböceği hastalıklarının çoğunu tanımadığı, hastalıklar ve yetiştiricilik konusunda yeterli bilgilere sahip olmadığı belirlenmiştir. Sonuçta; üreticilerin yetiştiricilik ve hastalıklar konusunda bilinçlendirilmesi, ipekböceği yetiştiricilerinin bir kooperatif veya birlik etrafında toplanmalarının sağlanması, ipekböceği yetiştiriciliğini yeniden canlandırıcı düşük faizli kredi imkanları gibi bazı teşvik tedbirlerinin alınması Hatay'ın geçmişteki gibi yeniden önemli bir ipek üretim merkezi olabilmesi ve gerçek ipekböceği potansiyeline kavuşabilmesine önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İpekböceği, Yetiştiricilik, Hastalık,

Giriş

İpek, M.Ö. 2600 yıllarından beri kullanılan önemli ve pahalı bir dokuma sanayi hammaddesidir. Dünya'da başta uzakdoğu ülkeleri olan Çin, Hindistan ve Japonya olmak üzere 60'a yakın ülkede ipekböcekçiliği yapılmaktadır. Yaş koza üretiminde ilk sırayı yılda 840 000 ton ile Çin almaktadır. Bu ülkeyi 123 507 tonla Hindistan, 7724 tonla Japonya takip etmektedir. Kutu başına verimde ise Japonya 35 kg/kutu ile ilk sırayı almaktadır. Ayrıca bu üç uzakdoğu ülkesinin toplam dünya üretimindeki payları ise % 92'yi bulmaktadır (Anonim 1997).

Ülkemizde yılda ortalama 9-15 bin kutu ipekböceği tohumu beslenmekte olup, kutu başına yaş koza verimi 29 kg ile bu konuda lider ülke olan Japonya'nın ortalama veriminin 6 kg altında bulunmaktadır. Türkiye'de aile başına yılda 45 kg yaş koza ve yetiştirici başına 1.6 kutu ipekböceği tohumu düşmektedir (Anonim 1997).

Türkiye, ipekböceği yetiştiriciliği ve ipek ticaretinde eski tarihlerden bu yana önemli bir merkez ve ticaret yolu üzerinde bulunmakla beraber, doksanlı yıllarda fiyatlardaki düşüşle, bir gerileme başlamış, ipekböceği yetiştiriciliği azalarak yok olma noktasına gelmiştir (Çizelge 1). Üretimin azalmasında, Çin'in dünya yaş koza üretiminin % 70'ni elinde bulundurmasıyla tekeli duruma gelmesi, fiyatlardaki düşüşün başlıca nedenidir. Bunun yanında Türk Cumhuriyetlerinden, çok düşük fiyatlarla koza ve ham ipeğin kolaylıkla ülkeye girmesi diğer bir faktördür. İstikrarsız bir fiyat politikasının

izlenmesi de üretimin hızlı bir şekilde düşmesine yol açmıştır (Şahan ve Kara 1996). Ülkemizde 23 ilde ipekböcekçiliği yapılmasına karşılık, Bursa, Bilecik, Sakarya, Balıkesir, Eskişehir toplam üretimin % 90'ını gerçekleştirmektedir (Anonim 1997).

Türkiye'deki ipekböcekçiliği ve yaş koza üretimindeki düşüşlere paralel olarak Hatay ilinde de ipekböceği yetiştiriciliği azalarak hemen hemen hiç yapılamama durumuna gelmiştir.

Çizelge 1. Hatay İlinde ve Türkiye'de İpekböcekçiliği Yapan Köy veya İl Sayısı, Aile Sayısı, Açılan Kutu Sayısı, Elde Edilen Yaş Koza Miktarı(kg) ve Yaş Koza Fiyatı(kg/TL)

Table 1.Number of Village, Number of Province, Number of Family, Number of Opened Box, Amount of Wet Cocoon(kg) and Price of Wet Cocoon in Hatay and Turkey.

Yıllar (Years)	Hatay				Türkiye				
	Köy Sayısı (Number of Village)	Aile Sayısı (Number of family)	Açılan Kutu Sayısı (Number of Opened Box)	Elde Edilen Yaş Koza Miktarı (kg) (Amount of wet Cocoon (kg))	İl Sayısı (Number of Province)	Aile Sayısı (Number of family)	Açılan Kutu Sayısı (Number of Opened Box)	Elde Edilen Yaş Koza Miktarı (kg) (Amount of wet Cocoon (kg))	Yaş Koza Fiyatı (kg/TL) Price of Wet Cocoon (TL/Kg)
1990	32	792	1234	30888	41	44541	80544	2171292	11500
1991	14	566	602	13040	39	30079	50726	1353200	10500
1992	14	157	236	5120	32	17707	27733	781850	18000
1993	16	206	200	5405	28	14544	25584	715849	30000
1994	10	165	190	4608	27	12189	17953	455594	57000
1995	10	159	118	3070	23	7493	9702	272170	170000
1996	7	132	82	1890	-	-	-	-	380000
1997	4	71	40	1200	-	-	-	-	600000
1998	4	115	65	1450	-	-	-	-	1350000

Kaynak: Anonim 1998/Source: Anonymous, 1998.

Hatay ili iklim ve bitki örtüsü bakımından büyük bir ipekböcekçiliği potansiyeline sahiptir. 1991 yılından önceki yıllarda, Merkez ilçe, Samandağ, İskenderun, Dörtöl, Yayladağı, Hassa ve Kırıkhan ilçelerinde ipekböcekçiliği yoğun bir şekilde yapılıyor iken, 1991 yılından beri, sadece İskenderun ve Samandağ ilçelerinde yetiştiricilik yapılmaktadır.

Hatay ilinde, 1990 yılında, 32 köyde 792 aile ipekböcekçiliği yaparak 30.888 kg yaş koza üretimi yapıyor iken, 1998 yılında bu rakam 4 köye 115 yetiştirici ailesine 1450 kg yaş koza üretimine düşmüştür (Çizelge 2). 1990 yılında aile başına yılda 39 kg yaş koza ve yetiştirici başına 1.5 kutu ipekböceği tohumu düşmekte iken 1998 yılında aile başına üretilen yaş koza miktarı 12.60 kg'a, yetiştirici başına düşen ipekböceği tohumu ise 0.56 kutuya düşmüştür (Çizelge 2;Şekil 1).

Geçen 8 yılda üretimde toplam 21.30 kat azalma görülmektedir. Üretimin azalarak yok olma durumuna gelmesinde, istikrarsız fiyat politikasının uygulanması ve ürünün ekonomik önemini kaybetmesi en büyük faktör olmuştur.

1921 yılında Hatay'da İpekböcekçiliği İstasyonu kurulmuş ve o tarihten itibaren Hatay ipekböceği yetiştiriciliğinde merkez illerden biri olmuştur (Anonim, 1988). Bu çalışma, ipekböceği yetiştiriciliğinin yoğun olarak yapıldığı ilçelerde Hatay ilinin ipekböceği yetiştiriciliğindeki son durumunu ortaya koymak, üreticilerin sorunlarını yerinde tespit etmek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

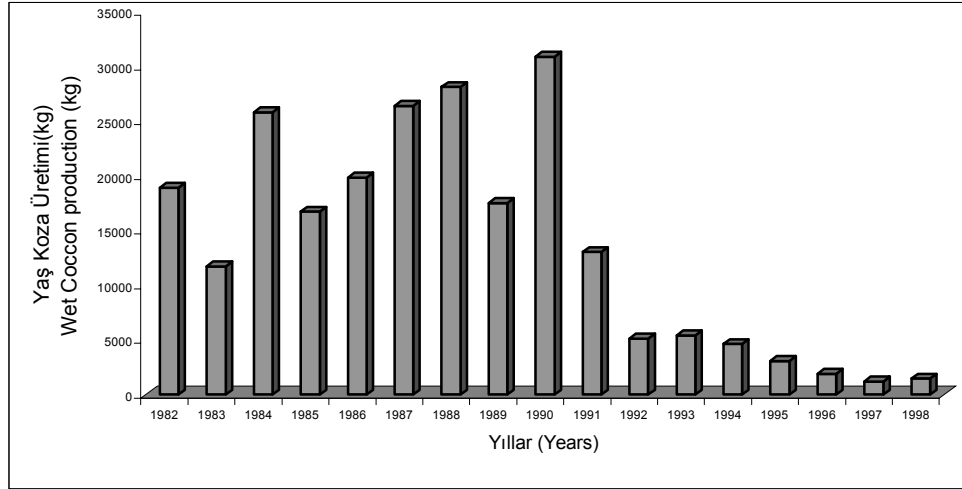
HATAY'DA İPEKBÖCEĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİ

Çizelge 2. Hatay İl'inde İlçelere Göre Yaş Koza Üretimi(kg).

Table 2. Wet Cocoon Production (kg) By Towns in Hatay Province.

Yıllar (Years)	Merkez	Dört Yol	Hassa	İskenderun	Kırıkhan	Samandağ	Yayladağ	Toplam (Total)
1982	-	8400	-	3500	-	6961	55	18916
1983	600	3000	40	3000	20	4800	260	11720
1984	1870	6430	-	6670	-	1250	580	25800
1985	600	10000	-	140	170	5000	800	16710
1986	27	1925	-	3025	-	13625	1250	19825
1987	-	7125	40	3000	600	15000	600	26365
1988	40	7250	-	3085	580	16550	600	28105
1989	150	870	45	3000	550	12000	500	17115
1990	-	893	165	2730	350	26000	450	30588
1991	-	-	-	440	-	12600	-	13040
1992	280	-	-	440	-	4400	-	5120
1993	30	-	-	1800	-	3425	-	5405
1994	90	-	-	18	-	4500	-	4608
1995	150	-	-	20	-	2900	-	3070
1996	47	-	-	-	-	1843	-	1890
1997	50	-	-	-	-	1150	-	1200
1998	350	-	-	-	-	1100	-	1450

Kaynak: Anonim 1998/Source: Anonymous, 1998.

Şekil 1. 1982-1998 Yılları Arasında Hatay'da Üretilen Yaş Koza Miktarı (kg).

Figure 1. Wet Cocoon Product (kg) During the Years of 1982-1998 in Hatay.

Materyal ve Yöntem

Hatay ilinde ipekböcekçiliğinin mevcut durumunu belirlemek amacıyla 1998 yılında, bir anket çalışması yapılmıştır. Araştırma ipekböcekçiliğinin yaygın olarak yapıldığı Merkez ilçe, Samandağı, İskenderun ilçeleri ile Harbiye beldesinde 100 yetiştirici ve 61 ipekböceği kutusu üzerinde yapılmıştır.

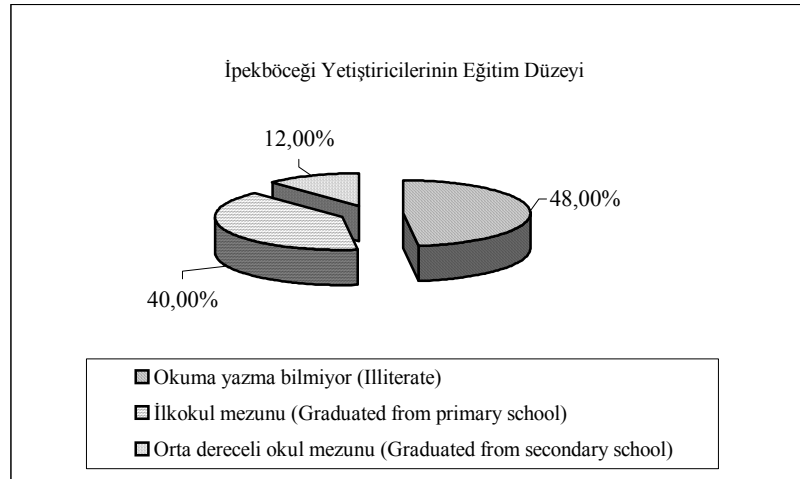
Anket formları ipekböcekçiliği konusunda çeşitli bilgiler içermiş olup, anabashlıklarını kısaca özetleyecek olursak, yetiştiricinin ikametgahı, öğrenim durumu, üretim miktarı, karşılaşılan problemler yetiştiricilik tecrübesi, üretici kooperatif ilişkisi, kozaların pazarlama şekli ve optimum bakım, besleme ve çevre şartlarının uygulanabilirliği gibi konular bulunmaktadır.

Yapılan anketler bilgisayarda Anket Değerlendirme Analiz (ADA) paket programı ile analiz edilmiştir (Gül 1991).

Araştırma Bulguları ve Tartışma

İpekböceği Yetiştiricilerinin Genel Durumu

Anket sonuçlarına göre, yetiştiricilerin % 48'inin okuma yazmasının olmadığı, % 40'ının ilkökul, % 12'sinin ise orta dereceli okul mezunu olduğu belirlenmiştir. Bu durum yetiştiricilerin eğitim düzeyinin çok düşük olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi düşük olan ipekböceği yetiştiricileri, yetiştiricilikte gerekli uygun teknikleri uygulamamakta, eski bilgilerle ve uygun olmayan ortamlarda yetiştiricilik yaparak, düşük verim elde etmektedirler.

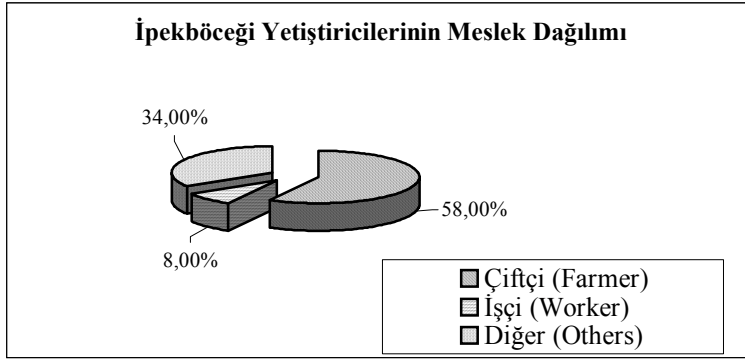

Şekil 2. Hatay İlinde Ipekböceği Yetiştiricilerinin Eğitim Düzeyi.
Figure 2. Educational Leves Of Wet Coccon Producers In Hatay

İpekböceği Yetiştiricilerinin Mesleği

Ankete katılan yetiştiricilerin %58'i çiftçi, % 8'i işçi, %34'ü diğer meslek gruplarından oluşmaktadır. Bu durum yetiştiricilerin çoğunluğunun asıl mesleğinin yanında ek gelir sağlamak amacıyla ipekböceği yetiştiriciliği yaptığını göstermektedir. İpekböceği yetiştiriciliğinin ekonomik olmaması bunun başlıca nedenidir. Ayrıca yaşlı, sakat ve çocuk gibi diğer tarımsal faaliyetlerde değerlendirilemeyen iş gücü bu alanda değerlendirilmektedir.

HATAY'DA İPEKBÖCEĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİ

Şekil 3. Hatay İlinde İpekböceği Yetiştiricilerinin Meslek Durumu.

Figure 3. Qualification Of Wet Cocoonproducers In Hatay

İpekböceklerinin Beslenmesi

Hatay ilinde dut yetiştiriciliğinin en yoğun olarak yapıldığı yerler sırasıyla 25100 ağaçla merkez ilçe, 8700 ağaçla Erzin, 3300 ağaçla Samandağ, 2600 ağaçla Hassa, 2000 ağaçla Dört Yol, 1500 ağaçla Belen, 600 ağaçla İskenderun ve 400 ağaçla Altınözü izlemekte ve toplam 44200 dut ağacı bulunmaktadır, (Çizelge 3). Araştırma sonunda Hatay'da ipekböceği yetiştirmek amacıyla 40 yıl öncesine kadar tesis edilmiş dut bahçelerinin olduğu ancak son yıllarda herhangi bir şekilde bu amaçla tesis edilmiş dut bahçesinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca mevcut dut bahçeleri tahrip edilerek yerine bugün daha ekonomik olan zeytin, mandarin, erik bahçeleri tesis edildiği belirlenmiştir.

Çizelge 3: Hatay İl'inde Bulunan Dut Ağacı Sayısı.

Table 3: Number of Mulberry Trees in Hatay.

İlçeler (Town)	Toplam Dut Ağacı Sayısı (Number of Mulberry Trees)
Merkez	25100
Altınözü	400
Belen	1500
Dört Yol	2000
Erzin	8700
Hassa	2600
İskenderun	600
Samandağı	3300
Toplam (Total)	44200

Kaynak: Anonim 1998.

Bir dut ağacının 6 yılda verimli hale geldiği gerçeği de göz önünde bulundurularak, ipekböceği yetiştiriciliğinin yapılabilmesi ve geliştirilmesi için dut bahçelerinin korunması gereği ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın yapıldığı yörelerdeki dut ağacı sayısı Çizelge 3'de görüldüğü gibi merkez İlçe'de 25.100, İskenderun'da 600, Samandağı'nda 3.300 adet ağaç olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonunda ayrıca, ipekböceği yetiştiriciliği yapan üreticilerin % 54'ünün dut yapraklarını kendi bahçelerinden % 46'sının komşu bahçelerden temin ettikleri belirlenmiştir.

Yaprak Kalitesi ve Etkileri

Solgun, kirli, kartlaşmış yapraklar ipekböcekleri için uygun olmayan yapraklardır. Bu yapraklar ipekböceklerinin sindirim sistemini bozarak, çeşitli sindirim hastalıklarının oluşmasına uygun ortam hazırlarlar. Yapraklar genellikle günün serin saatlerinde özellikle sabah saatlerinde hasat edilmeli ve en kısa zamanda beslenme yerine ulaştırılmalıdır. Dut yaprakları beslemede hemen kullanılmayacaksa, hasat sonrası serin temiz ve nemli yerlerde, su kaybını engellemek için, üzeri nemli bezlerle örtülü olarak muhafaza edilmelidir. Eğer sonbahar döneminde yetiştiricilik yapılıyorsa yapraklar böceklerle verilmeden önce mutlaka yıkanmalı kurutulduktan sonra verilmelidir. Anket çalışması sonucunda üreticilerin % 77.55'i hasatdan sonra dut yapraklarını daha sonra kullanmak üzere muhafaza ettiği ve % 22.45'i ise taze olarak verdiği belirlenmiştir.

Optimum Çevre Şartları

İpekböceği, uzun yıllardan beri evcilleştirilmiş olmanın bir sonucu olarak doğal direncini kaybetmiş ve çevre şartlarına karşı son derece duyarlı bir hale gelmiştir (Akbaş 1986). Kaliteli ve ipek verimi yüksek kozaların üretilmesi için ırk faktörünün yanısıra optimum çevre şartlarının sağlanması gereklidir (Anonim 1972; Krishnaswami ve ark. 1973; Şahan ve Gülseren 1996). Çevre koşullarından sıcaklık, nem, beslenme eksiklikleri ve bazı teknik uygulamalara uyulmaması larva süresini uzatmakta ve verim düşüklüğüne neden olmaktadır (Şahan ve Gülseren 1996; Kaplana and Sreerama 1995).

Çizelge 4. İpekböcekleri İçin Optimum Çevre Şartları.

Table 4. Optimum Enviromental Requirement Of Silkworm.

Dönem (period)	Sıcaklık(°C) (Temperature (°C))	Nem(%) (Moisture (%))
Kuluçka (hatch)	25	75-85
Larva (Larvae)	-	-
1.yaş (1 st Stage)	26	85
2. yaş (2 nd Stage)	26	85
3.yaş (3 rd Stage)	25	80
4. yaş (4 th Stage)	24	75
5.yaş (5 th Stage)	23	70
Askı (Netting)	23-24	70

Kaynak/Source: Akbaş (1986).

Ankete katılan yetiştiricilerin optimum çevre şartlarını sağlamak için herhangi bir uygulama yapmadıkları tamamen doğal şartlarda yetiştiriciliğin yapıldığı, dolayısıyla üretilen kozalarda kalite kaybı olduğu belirlenmiştir. İpekböceği yetiştiriciliği ana gelir kaynağı olarak değil de yan gelir kaynağı olarak yapıldığı için optimum çevre şartları sağlayan mekanlarda yetiştiricilik yapmamaktadırlar. İpekböcekleri soğukkanlı hayvanlar oldukları için çevre ısı bu böceklerin fizyolojik aktiviteleri üzerine doğrudan etkilidir. Yüksek sıcaklık ipekböceklerinin çeşitli fonksiyonlarını hızlandırmakta, düşük sıcaklık ise yavaşlatmaktadır. Optimum sıcaklığı sağlamak (Çizelge 4) için üreticilerin % 98'i herhangi bir uygulama yapmadıkları kalan % 2'nin ise ısıtıcı kullandığı belirlenmiştir

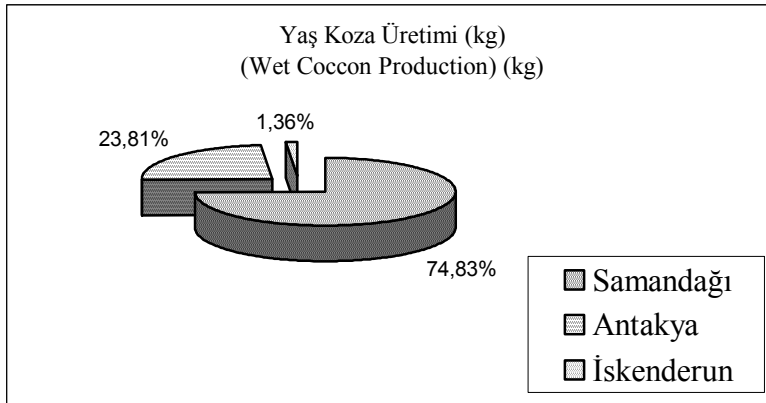
HATAY'DA İPEKBÖCEĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİ

Yetiştiricilikte çevre sıcaklığı kadar ortam nemi de önemlidir. Nemin böcek gelişimi üzerine etkisi olduğu gibi yaprak nemi üzerine de etkisi bulunmaktadır. Kuru ortam yaprakların nem kaybedip solmasına neden olur. Ayrıca yüksek orandaki nem çeşitli fungal hastalıkların oluşması için uygun ortam hazırlar. Ankete katılan üreticilerden % 24'nün yetiştiricilik için gerekli olan optimum nem oranını sağlamak için tabana su döktüğü geriye kalan % 74'nün ise herhangi bir uygulama yapmadığı belirlenmiştir.

Çeşitli fizyolojik fonksiyonların yerine getirilmesi için ipekböceklerinin temiz havaya ihtiyaçları bulunmaktadır. Olgunlaşarak askıya çıkan ipekböcekleri idrar, dışkı ve diğer yollarla çok miktarda sıvı çıkararak hem askı odasında nem oranının artmasına hemde bu dışkılarından çıkan amonyak gibi gazlar nedeniyle koza kalitesinin düşmesine neden olurlar. Bu nedenle yetiştiriciliğin yapıldığı ortamların havalandırılması çok önemlidir. Ancak havalandırma sırasında oluşacak hava akım hızı 1m/sn yi aşmamalıdır. Aksi takdirde ipekböcekleri askıların hava akımından etkilenmeyen kısımlarına kaçarak buralarda sıklığın artmasına dolayısıyla çifte koza miktarının artmasına yol açabilirler. Ancak üreticilerin hemen hemen tamamı havalandırmayı doğal olarak yapmaktadırlar. Optimum çevre şartlarını uygulanmaması sonucu da hatalı kozaların üretilmesi ile büyük ekonomik kayıplar ortaya çıkmaktadır.

Koza Verim ve Kalitesi

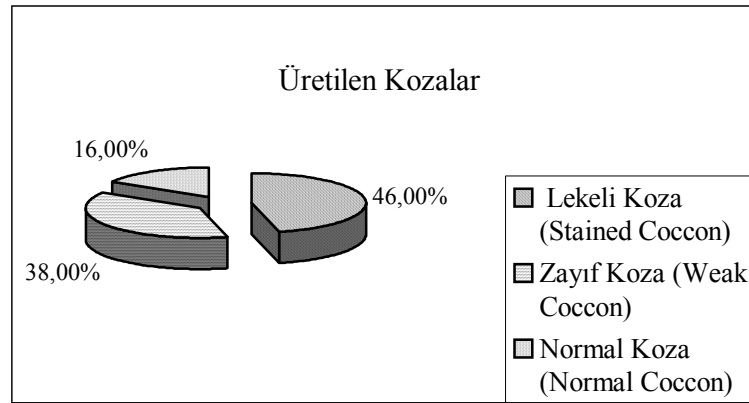
Anketin yapıldığı Antakya, İskenderun ve Samandağı'nda yılda üretilen yaş koza miktarı Şekil 1'de verilmiştir. Şekil 1 incelendiğinde en fazla üretimin 1100 kg ile Samandağı'nda gerçekleştiği, bunu 350 kg ile Antakya ve 20 kg ile İskenderun'un izlediği görülmektedir.

Şekil 4. İlçelere Göre Yaş Koza Verimi (kg)

Figure 4. Wet Cocoon Production According to Town (kg).

Yetiştiricilerin gerekli çevre şartlarına, bakım ve beslemede genel ilkelere uymadıkları ve bunun sonucunda üretilen kozaların % 46'sının lekeli ve % 38'inin ise zayıf, kalan %16'sının kaliteli normal koza ürettiği belirlenmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Üretilen Kozaların Kalitesi.
Figure 5. Quality of Produced Coccon.

Kullanılan Askı Tipi ve Askıya Alma Yöntemi

Askı, ipekböceklerinin koza ördüğü yerlerdir ve iyi ürün alınmasında askının önemi çok büyüktür. Hatay ilinde üreticilerin kullandıkları askılar genellikle nem oranı yüksek bitkisel orjinli askılardır. Kaliteli ve yüksek ürün elde etmek için plastik askıların kullanılması gereklidir. Ankete katılan yetiştiricilerin % 90'ının bitkisel orjinli askılar kullandıkları, kalan %10'nun ise plastik askı kullandıkları belirlenmiştir.

Anket sonuçlarına göre üreticilerin % 95'inin kendi kendine askı yöntemi uyguladıkları, % 5'inin böcekleri el ile toplayarak askıya koydukları belirlenmiştir. Kendi kendine askı yönteminde oğunlaşan ipekböcekleri kendi kendilerine askıya çıkarlar. Bitkisel askılarda genellikle bu yöntem uygulanır. Anket sonuçlarına göre yetiştiricilerin genellikle teknik bir üretim yapmadıkları uygun olmayan tipte askı kullandıkları, ekstra işçilik sarf etmedikleri ve bunun sonucu olarak düşük ve kalitesiz ürün sağladıkları belirlenmiştir.

Hastalıklara Karşı Uygulanan Koruma, Kontrol ve Mücadele Yöntemleri

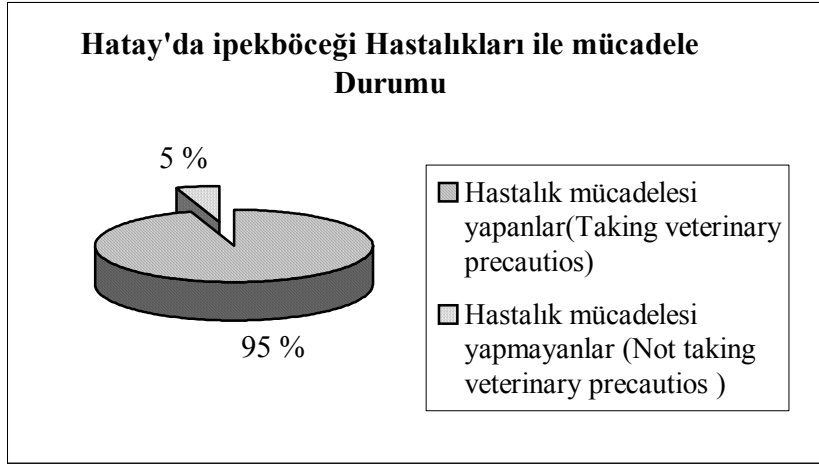
İpekböceği yetiştiriciliğinde hastalıkların tedavisi ekonomik değildir. Bundan dolayı yetiştiricilikte hastalıklardan korunma tedaviden daha çok önem taşımaktadır. Ankete katılan yetiştiricilerin % 95'inin hastalıklara karşı etkili bir koruma, kontrol ve mücadele yöntemi uygulamadığı belirlenmiştir. Ankete katılan yetiştiricilerin sadece % 5'inin yetiştirmeye başlamadan önce böceklerin yetiştirildikleri odaların ve kullanılan malzemelerin dezenfeksiyonu yaptıkları ve bu amaçla dezenfeksiyonda formaldehit ve kireç tozu kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca anket sonuçlarına göre yetiştiricilerin % 68'inin ipekböceği hastalıklarını tanımadığı belirlenmiş ve yetiştiricilerden % 6'sında baygınlık hastalığının, % 6'sında sütleme hastalığının görüldüğü tespit edilmiştir.

Üretilen Kozaların Değerlendirilmesi ve Pazarlaması

Hatay ilinde ipek kumaş dokumacılığı yapan 4 işletmede birer adet dokuma tezgahı bulunmaktadır. Yetiştiriciler yaş kozaların tamamına yakın bir miktarını (% 98) ipek kumaş dokumacılığı yapan bu işletmelere pazarlamakta, kalan % 2 si ise ürettiği kozaları kendileri dokuyarak ipek kumaş halinde değerlendirmektedir. İpek kumaş dokumacılığı yapan işletmeler, ürünlerini el dokuması kumaş, şal ve mendil gibi ürünler halinde pazarlamaktadır. Bu ürünler fazla çeşit ve miktarda olmadığından tamamı yurt

HATAY'DA İPEKBÖCEĞİ YETİŞTİRİCİLİĞİ

genelinde açılan fuarlarda, sergilerde turistlere ve daha çok maddi durumu iyi olan kesime pazarlanmaktadır.

Şekil 6. Hatay İlinde Ipekböceği Yetiştiricilerinin Hastalıklarla Mücadele Oranları.
Figure 6. The Percentage Of Silkworm Farmers Taking Veterinary Precautions In Hatay.

Sonuç

İpekböceği yetiştiriciliği, yıllardan beri geleneksel olarak yapılan ve büyük bir potansiyele sahip olan Hatay'da üreticilerin son yıllarda çeşitli sorunlarla karşılaştığı ve yetiştiriciliğin azalarak önemini kaybettiği belirlenmiştir. Buna paralel olarak dut bahçelerinin tahrip edildiği, ürünün ekonomik önemini kaybetmesiyle yetiştiricilerin sayısının azalmasıyla birlikte uygun şartlarda yetiştiriciliğin yapılmadığı, ürün kayıplarının olduğu ve kalitenin düştüğü ortaya çıkmıştır. Karşılaşılan bu sorunların çözülerek, yetiştiriciliğin daha karlı ve randımanlı bir tarım faaliyeti durumuna getirilmesi için yapılması gerekenler kısaca aşağıda özetlenmiştir.

1. Dış ülkelerden ipek ithalatı sınırlandırılmalı ve modern filatür tesisleri yaygınlaştırılmalıdır.
2. Özellikle son yıllarda İran ve Azerbaycan gibi ülkelere yasal olmayan yollarla ülkemize giren yaş koza kaçakçılığı önlenmelidir.
3. İpekböceği yetiştiriciliğini özendirici, düşük faizli kredi temin edilmelidir
4. Ülke genelinde istikrarlı bir fiyat politikası izlenmelidir
5. Türkiye'de ipekböceği yetiştiriciliği için dut potansiyeli ve iklim, yılda 2 beslemeye uygun olmakla birlikte 2. beslenme ülkemizde yaygın olarak uygulanmamaktadır. İlkbahar beslenmesinin yanında sonbahar beslenmesi de teşvik edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Başta bölgede mevcut dut alanlarının olduğu Belen, Erzin, Dörtöl ve Hassa gibi alanlardan başlayarak dut bahçelerini korumak ve yeni dut bahçeleri tesisi için özendirici tedbirler alınmalıdır.
6. Üretici birlik veya kooperatifleri kurulmalıdır.
7. Üreticilerin, yetiştiricilik, hastalık ve zararlılar konusunda teknik bilgi düzeylerinin artırılması amacıyla kamu kuruluşlarında görevli uzman kişiler tarafından ipekböceği yetiştiriciliği ile ilgili uygulamalı çeşitli kurs ve seminerler verilmelidir.

A Study On The Present Situation And Problems Of Sericulture And Some Recommendations In Hatay Province

Summary

Hatay province has an enormous sericulture potential due to the climatic and ecological conditions. This study was conducted to determine present situation and the main problems of sericulture in the Hatay region which was an important sericulture center in the past.

The results of this study showed that the mulberry tree gardens were destroyed, when the sericulture lost its importance. Economic reasons forced farmer to think the sericulture farming as secondary income. In addition to that, the present sericulture farming, which has not been carried out according to suitable conditions, has lost its economic value due to low quality and production. The cocoon producers do not have sufficient information about silkworm diseases and sericulture practise. In conclusion, the cocoon producers should be trained for sericulture and silkworm diseases and, organized on a cooperative or an association basis sericulture. Also, farmer, who want to do sericulture, must be provided with a good credit rate. This way, Hatay will be able to become again the real sericulture potential and an important sericulture center as it was in the past.

Key words: Silkworm; Rearing, Diseases.

Kaynaklar

- Akbay, R., 1986. Arı ve İpekböceği Yetiştirme. A.Ü.Zir.Fak.Yayın.,956, Ders kitabı:276, Ankara 308 S.
- Anonim, 1972. Handbook of silkworm Rearing, Fuji publishing Co. Tokyo, Japan, LTD, 319 P.
- Anonim, 1988. İpekböcekçiliği ve Dutçuluk.Seminer notları.İpekböcekçiliği Araştırma Enstitüsü Yayınları. No.84.Bursa 68 S.
- Anonim, 1997. İpekböceği ve Dutçuluk. İpekböceği Araştırma Enstitüsü Yayınları. No:97
- Anonim, 1998. Hatay iline ait yıllara göre, ipekböceği yetiştiriciliği ve yaş koza verimi. Hatay Tarım İl Müdürlüğü İstatistik Şubesi.
- Anonim, 1998. Hatay iline ait ilçelere göre dut dağılımı. Hatay Tarım İl Müdürlüğü İstatistik Şubesi.
- Gül, A., 1991. Anket Değerlendirme ve Analiz Programı (ADA). Ç.Ü.Z.F. Tarım Ekonomisi Bölümü. Version 2.21. Adana.
- Kaplana,G.V., Sreerama, G.,1995. Studies on Combining Ability of new and tradional Bivoltine Races. XVI. *International Sericultural Congress*, Indonesia, 11s.
- Krishnaswami, S,M,N., Marasinhanna, S.K., Suryanarayan S., Kumararay S., 1973. Sericulture manual 2 Silkworm Rearing, Rome,131s.
- Şahan, Ü., Kara ,M., 1996. Türkiye İpekböcekçiliğinin Dünü, Bugünü ve Geleceği. Hayvancılık 96 Ulusal Kongresi 556-563.
- Şahan,Ü., Gülseren, C.,1996. Farklı çevre koşullarının Çeıştli ırklarda Koza verim ve Kalitesi Üzerine Etkileri. Hayvancılık 96 Ulusal Kongresi 540-547.